

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2023/682,**16. märts 2023,****tagasisaatmisotsuste vastastikuse tunnustamise ja tagasisaatmise kiirendamise kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/115/EÜ rakendamisel**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu lepingu artikli 4 lõike 3 kohaselt abistavad liit ja liikmesriigid täielikus vastastikus austuses üksteist aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/115/EÜ⁽¹⁾ on sätestatud ühised nõuded ja kord, mida tuleb kohaldada liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel.
- (3) Komisjon esitas 12. septembril 2018 ettepaneku sõnastada direktiiv 2008/115/EÜ uuesti, et lühendada tagasisaatmismenetluste kestust ning tagada parem seos varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste vahel, põgenemise vältimise meetmete tõhusam kasutamine ja ühtlasi Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) sätestatud põhiõiguste austamine.
- (4) Uue rände- ja varjupaigaleppe⁽²⁾ eesmärk on luua ELi ühine tagasisaatmissüsteem, mis ühendab rände haldamist käsitleva tervikliku lähenemisviisi raames tugevamad liidusisesed struktuurid ja tõhusama koostöö, mida tehakse tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas kolmandate riikidega. See lähenemisviis koondab kõik rände, varjupaiga, integratsiooni ja piirihalduse valdkonna tegevuspõhimõtted, võttes seejuures arvesse, et üldine tulemuslikkus sõltub edusammudest kõigis neis valdkondades. Kiirem ja sujuv rände protsess, rände- ja piiripoliitika jõulisem juhtimine ning koostöö kolmandate riikidega, sealhulgas ELi tagasivõtulepingute ja -kokkulepete rakendamisel, mida toetavad tänapäevased IT-süsteemid ja asjaomased ELi asutused, edendavad tulemuslikumat ja kestlikumat tagasisaatmisprotsessi.
- (5) Euroopa Ülemkogu on järjepidevalt rõhutanud, kui oluline on ühtne, terviklik ja tulemuslik liidu tagasisaatmis- ja tagasivõtupoliitika, ning kutsunud üles võtma kiireid meetmeid, et tagada tagasisaatmismenetluste kiirendamise abil tulemuslik tagasisaatmine liidust. Samuti on Euroopa Ülemkogu kutsunud liikmesriike üles tunnustama üksteise tagasisaatmisotsuseid⁽³⁾.
- (6) Komisjoni 10. veebruari 2021. aasta teatises „Tõhusam koostöö tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas õiglase, tulemusliku ja tervikliku ELi rändepoliitika osana“⁽⁴⁾ tehti kindlaks tõkked, mis takistavad tulemuslikku tagasisaatmist, ning märgiti, et nende ületamiseks on vaja täiustatud menetlusi, mis vähendavad liikmesriikide lähenemisviiside killustatust, ning tihedamat koostööd ja suuremat solidaarsust kõigi liikmesriikide vahel. Nõukogu määrusega (EL) 2022/922⁽⁵⁾ loodud Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanism ning nõukogu otsusega 2008/381/EÜ⁽⁶⁾ loodud Euroopa rändevõrgustiku kaudu kogutud teave on võimaldanud põhjalikult hinnata, kuidas liikmesriigid rakendavad liidu tagasisaatmispoliitikat, ning teha kindlaks puudujäägid ja takistused.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, 24.12.2008, lk 98).

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus rände- ja varjupaigalepe“ (COM(2020) 609 final).

⁽³⁾ Euroopa Ülemkogu 9. veebruari 2023. aasta järeldused, 1/23.

⁽⁴⁾ COM(2021) 56 final.

⁽⁵⁾ Nõukogu 9. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/922, mis käsitleb Schengeni *acquis*³ kohaldamise kontrollimiseks hindamis- ja järelevalvemehhanismi kehtestamist ja toimimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1053/2013 (ELT L 160, 15.6.2022, lk 1).

⁽⁶⁾ Nõukogu 14. mai 2008. aasta otsus 2008/381/EÜ Euroopa rändevõrgustiku loomise kohta (ELT L 131, 21.5.2008, lk 7).

- (7) Pidades silmas, et probleemid tagasisaatmise valdkonnas püsivad ja seadusandlikud läbirääkimised, eelkõige direktiivi 2008/115/EÜ uuesti sõnastamise ettepaneku üle peetavad läbirääkimised on endiselt pooleli, soovitatakse võtta täiendavaid meetmeid, et parandada kehtiva õigusraamistiku tulemuslikku ja tõhusat kohaldamist.
- (8) Komisjoni soovitus (EL) 2017/432, ⁽⁷⁾ milles soovitatakse mitmesuguseid meetmeid, kuidas muuta tagasisaatmine direktiivi 2008/115/EÜ rakendamisel tulemuslikumaks, on endiselt asjakohane ja liikmesriigid peaksid sellest tagasisaatmisprotsessi kiirendamisel ka edaspidi lähtuma. Soovitus (EL) 2017/432 on inkorporeeritud komisjoni soovitusse (EL) 2017/2338, ⁽⁸⁾ mis võimaldab selle rakendamist Schengeni hindamis- ja järelevaevemehhanismi raames pidevalt hinnata.
- (9) Tagasisaatmisotsuste vastastikune tunnustamine on suur samm ELi ühise tagasisaatmissüsteemi poole ning võib hõlbustada ja kiirendada tagasisaatmise eest vastutava liikmesriigi tagasisaatmisprotsesse ning parandada liikmesriikidevahelist koostööd ja vastastikust usaldust, et suurendada liikmesriikide lähenemist rände haldamisel. Varem mõnes teises liikmesriigis tehtud tagasisaatmisotsuste vastastikune tunnustamine võib ühtlasi aidata ebaseaduslikku rännet ära hoida ja pärssida ebaseaduslikku teisest rännet liidu piires. Nõukogu direktiivis 2001/40/EÜ ⁽⁹⁾ on sätestatud vastastikuse tunnustamise raamistik. Seda raamistikku on täiendatud nõukogu otsusega 2004/191/EÜ, ⁽¹⁰⁾ millega kehtestatakse kriteeriumid ja praktiline kord direktiivi 2001/40/EÜ kohaldamisest tuleneva rahalise tasakaalustamatuse kompenseerimiseks; kõnealune otsus tehti ajal, kui suur osa toetusest ei olnud veel liidu tasandil välja töötatud. Tagasisaatmisotsuste vastastikusel tunnustamisel tehtud edusamme tuleks arvesse võtta ka aruteludes, mida peetakse komisjoni ettepaneku üle sõnastada uuesti direktiiv 2008/115/EÜ.
- (10) Kuna puudub kogu liitu hõlmav süsteem, mis näitaks, kas kinnipeetud kolmanda riigi kodaniku suhtes on juba teises liikmesriigis tehtud tagasisaatmisotsus, on vastastikune tunnustamine seni raskendatud olnud.
- (11) Alates 7. märtsist 2023, kui hakati kohaldama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1860, ⁽¹¹⁾ peavad liikmesriigid sisestama tagasisaatmist käsitleva hoiatusteate Schengeni infosüsteemi viivitamata pärast tagasisaatmisotsuse tegemist. Schengeni infosüsteemi kaudu on liikmesriikidel nüüd kohe võimalik näha, kas pädeva asutuse poolt kinni peetud kolmanda riigi kodaniku suhtes on teises liikmesriigis juba tehtud tagasisaatmisotsus.
- (12) Selle Schengeni infosüsteemi uue funktsiooni lisaväärtus sõltub tagasisaatmist käsitlevate hoiatusteade aktiivsest kasutamisest ja asjakohastest järelemeetmetest, sealhulgas teiste liikmesriikide varem tehtud tagasisaatmisotsuste vastastikusel tunnustamisest. See võib tagasisaatmisprotsessi märkimisväärselt kiirendada ja tulemuslikumaks muuta, eelkõige juhul, kui tagasisaatmisotsust on võimalik täita viivitamata, sealhulgas juhul, kui otsuse teinud liikmesriigi määratud vabatahtliku lahkumise tähtaeg on möödunud ja kui otsuse vaidlustamise kõik võimalused on ammendatud.
- (13) Käesoleva soovitus rakendamist ja eelkõige tagasisaatmisotsuste vastastikust tunnustamist liikmesriikide vahel toetatakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist ⁽¹²⁾ eraldatavate sihtotstarbeliste rahaliste vahenditega. Peale selle peaksid pädevad ELi asutused pakkuma käesoleva soovitus rakendamisel praktilist ja operatiivtuge.

⁽⁷⁾ Komisjoni 7. märtsi 2017. aasta soovitus (EL) 2017/432 tagasisaatmise tõhususe suurendamise kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/115/EÜ rakendamisel (ELT L 66, 11.3.2017, lk 15).

⁽⁸⁾ Komisjoni 16. novembri 2017. aasta soovitus (EL) 2017/2338, millega võetakse kasutusele ühine tagasisaatmise käsiraamat, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad kasutama tagasisaatmisega seotud ülesannete täitmisel (ELT L 339, 19.12.2017, lk 83).

⁽⁹⁾ Nõukogu 28. mai 2001. aasta direktiiv 2001/40/EÜ kolmandate riikide kodanike väljasaatmise otsuste vastastikuse tunnustamise kohta (EÜT L 149, 2.6.2001, lk 34).

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 23. veebruari 2004. aasta otsus 2004/191/EÜ, millega kehtestatakse kolmandate riikide kodanike väljasaatmise otsuste vastastikust tunnustamist käsitleva direktiivi 2001/40/EÜ kohaldamisest tuleneva rahalise tasakaalustamatuse kompenseerimise kriteeriumid ja praktiline kord (ELT L 60, 27.2.2004, lk 55).

⁽¹¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1860 Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks (ELT L 312, 7.12.2018, lk 1).

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.7.2021, lk 1).

- (14) Tulemuslikuma tagasisaatmisprotsessi peamiseks struktuurseks väljakutseks on takistused, mis pärsivad koostööd ja teabevahetust varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste eest vastutavate riiklike ametiasutuste vahel. Kõik tagasisaatmisprotsessi eri etappides osalevad liikmesriikide pädevad asutused peaksid tegema tihedat koostööd ja oma tegevust koordineerima.
- (15) Tihedamad seosed varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste vahel ning kiired menetlused liikmesriikide välispiiridel võivad tagasisaatmise tulemuslikkust oluliselt suurendada. Kui ei kohaldata direktiivi 2008/115/EÜ artikli 2 lõike 2 punkti a kohast erandit nimetatud direktiivi kohaldamisest, tuleb praeguse õigusraamistiku raames eelkõige kiirendada nende kolmandate riikide kodanike tulemuslikku tagasisaatmist, kelle rahvusvahelise kaitse taotlus on tagasi lükatud, ning liikmesriikide välispiirialade läheduses kinnipeetute tulemuslikku tagasisaatmist kiirema tagasisaatmisprotsessiga, tingimusel et kogu tagasisaatmisprotsessi jooksul on tagatud nende isikute põhiõiguste austamine.
- (16) Määruse (EL) 2018/1860 artikli 3 lõikes 3 on sätestatud võimalus jätta tagasisaatmist käsitlev hoiatusteade Schengeni infosüsteemi sisestamata, kui tagasisaatmisotsus tehakse liikmesriigi välispiiril ja viiakse kohe täide. Siiski peavad liikmesriigid määruse (EL) 2018/1860 artikli 3 lõike 1 kohaselt tagama, et hoiatusteaded sisestatakse Schengeni infosüsteemi viivitamata, kui asjaomast isikut ei saadetud kohe välispiirilt tagasi.
- (17) Vabatahtliku tagasipöördumise stimuleerimiseks ja soodustamiseks võiks kasutada direktiivis 2008/115/EÜ sätestatud võimalusi, et loobuda sisenemiskeelu kehtestamisest kolmandate riikide kodanikele, kes teevad ametiasutustega koostööd ja osalevad toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmis, ilma et see piiraks direktiivi 2008/115/EÜ artikli 11 lõikes 1 sätestatud kohustusi. Sellistel juhtudel peavad liikmesriigid pikendama vabatahtliku lahkumise tähtaega vastavalt vajadusele kooskõlas direktiivi 2008/115/EÜ artikli 7 lõikega 2.
- (18) Põgenemise ja liidu piires ebaseadusliku liikumise ärahoidmine on oluline, et tagada ELi ühise tagasisaatmissüsteemi tulemuslikkus. Vaja on terviklikku lähenemisviisi, sealhulgas põhivahendeid põgenemisohu hindamiseks ja ennetamiseks, et hõlbustada ja ühtlustada selle ohu hindamist üksikjuhtudel, suurendada kinnipidamise asemel tõhusate alternatiivide kasutamist ning tagada piisav kinnipidamissuutlikkus, kui kinnipidamist kasutatakse viimase abinõuna ja võimalikult lühikeseks ajaks kooskõlas direktiivi 2008/115/EÜ artikliga 15.
- (19) Käesoleva soovitus rakendamiseks on võimalik saada liidu tasandil tuge, sealhulgas ELi tagasisaatmiskoordinaatorilt ja kõrgetasemeliselt tagasisaatmisvõrgustikult, kes juhivad tagasisaatmisalasest tegevusstrateegiast. Operatiivtuge pakutakse ka liidu pädevate asutuste, eelkõige Frontexi, Euroopa Liidu Varjupaigaameti ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kaudu.
- (20) Riiklikud tagasisaatmisasutused moodustavad osa Euroopa piiri- ja rannikuvalvest, kes vastutab Euroopa integreeritud piirihalduse tulemusliku rakendamise tagamise eest. Frontexil kui ELi ühise tagasisaatmissüsteemi operatiivharul on keskne roll ning ta abistab liikmesriike tagasisaatmisprotsessi kõigis etappides vastavalt oma volitustele, mis on talle antud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1896 ⁽¹³⁾.
- (21) Käesolev soovitus peaks olema adresseeritud kõikidele liikmesriikidele, kelle suhtes on direktiiv 2008/115/EÜ siduv.
- (22) Liikmesriike kutsutakse üles andma oma ametiasutustele, kes on pädevad täitma tagasisaatmisega seotud ülesandeid, korralduse kohaldada oma ülesannete täitmisel käesolevat soovitust.
- (23) Käesolev soovitus on kooskõlas hartas tunnustatud põhiõiguste ja põhimõtetega. Eelkõige tagatakse käesoleva soovitusena inimväärkuse täielik austamine ja harta artiklite 1, 4, 14, 18, 19, 21, 24 ja 47 kohaldamine ning nendest tuleb lähtuda ka soovitus rakendamisel.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Tagasisaatmisotsuste vastastikune tunnustamine

1. Tagasisaatmisprotsessi hõlbustamiseks ja kiirendamiseks peaks liikmesriik, kes vastutab ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku tagasisaatmise eest, tunnustama kõiki varem sama isiku suhtes teises liikmesriigis tehtud tagasisaatmisotsuseid, välja arvatud juhul, kui sellise tagasisaatmisotsuse mõju on peatatud. Selleks peaksid liikmesriigid:
 - a) kasutama täiel määral teavet, mida jagatakse määruses (EL) 2018/1860 sätestatud Schengeni infosüsteemi sisestatud tagasisaatmist käsitlevate hoiatusteade kaudu;
 - b) tagama, et sõrmejäljed on hoiatusteatesse lisamiseks kättesaadavad kooskõlas määruse (EL) 2018/1860 artikliga 4;
 - c) kontrollima süstemaatiliselt Schengeni infosüsteemi sõrmejälgede automaatse tuvastamise süsteemis, kas ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku kohta on Schengeni infosüsteemi sisestatud tagasisaatmist käsitlev hoiatusteade;
 - d) tagama, et tagasisaatmise eest vastutavad riiklikud asutused teevad tihedat koostööd riikliku SIRENE bürooga, võttes arvesse SIRENE büroo rolli, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1861, ⁽¹⁴⁾ ja selle rolli määruse (EL) 2018/1860 kohases teabevahetuses;
 - e) tegema koostööd ja vajaduse korral vahetama täiendavat teavet, et hõlbustada tagasisaatmisotsuse tunnustamist ja täitmise tagamist;
 - f) kuulama kolmanda riigi kodaniku ära ja uurima enne teise liikmesriigi tehtud tagasisaatmisotsuse tunnustamist ja enne väljasaatmist tema olukorda, et tagada siseriikliku õiguse ja direktiivi 2008/115/EÜ artikli 5 järgimine. Täitev liikmesriik peaks eelkõige laste puhul tagama, et lapse parimaid huve võetakse nõuetekohaselt arvesse;
 - g) teatama asjaomasele kolmanda riigi kodanikule kirjalikult, et tema suhtes teises liikmesriigis tehtud tagasisaatmisotsust tunnustatakse. Teates tuleks uuesti esitada tagasisaatmisotsuses esitatud faktilised ja õiguslikud põhjused ning teave kättesaadavate õiguskaitsevahendite kohta;
 - h) teavitama tagasisaatmisotsuse teinud liikmesriiki viivitamata asjaomase kolmanda riigi kodaniku väljasaatmisest, et otsuse teinud liikmesriik saaks ajakohastada Schengeni infosüsteemi vastavalt määruse (EL) 2018/1861 artikli 24 lõike 1 punktile b.

Tagasisaatmise kiirendamine

2. Tagasisaatmismenetluste kiirendamiseks peaksid liikmesriigid seadma seadusliku riigis viibimise lõpetamise otsuste eest vastutavate asutuste ja tagasisaatmisotsuste tegemise eest vastutavate asutuste vahel sisse tiheda koostöö, sealhulgas korrapärase teabevahetuse ja operatiivkoostöö, tuginedes soovitusel (EL) 2017/432 soovitatud integreeritud ja koordineeritud lähenemisviisile.
3. Tagamaks, et üksikjuhtumite jälgimiseks ja nende suhtes järelemeetmete võtmiseks vajalik teave selliste kolmandate riikide kodanike isiku ja õigusliku olukorra kohta, kelle suhtes on tehtud tagasisaatmisotsus, on õigel ajal kättesaadav, ning selleks et koostada ja säilitada tagasisaatmist käsitlev riiklik olukorrapilt, kutsutakse liikmesriike üles looma viivitamata põhjaliku tagasisaatmisjuhtumite haldamise IT-süsteemi, mille aluseks on mudel, mille Frontex on määruse (EL) 2019/1896 artikli 48 lõike 1 punkti c kohaselt välja töötanud. Liikmesriigid peaksid täiel määral kasutama ka tagasivõtjuhtumite haldamise süsteemi, mis on ette nähtud selleks, et edendada kolmandate riikidega sõlmitud tagasivõtulepingute või -kokkulepete rakendamist.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1861 milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist piirikontrolli valdkonnas ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 1987/2006 ning tunnustatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1987/2006 (ELT L 312, 7.12.2018, lk 14).

4. Tagamaks, et rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise otsusele järgneb kiiresti tagasisaatmismenetlus, peaksid liikmesriigid:
 - a) looma varjupaiga- ja tagasisaatmistasutuste vahel otsese standardse suhtluskanali kahe menetluse sujuvaks koordineerimiseks;
 - b) tegema samas õigusaktis või eraldi õigusaktides samal ajal või vahetult pärast seda tagasisaatmisotsuse ja rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise otsuse, kasutades parimal viisil ära direktiivi 2008/115/EÜ artikli 6 lõikes 6 osutatud võimalust;
 - c) nägema ette võimaluse esitada rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise otsuse ja tagasisaatmisotsuse peale kaebus samal ajal samas kohtus või võimaluse mõlemad otsused sama aja jooksul edasi kaevata;
 - d) nägema ette tagasisaatmisotsuste täitmise automaatse peatamise edasikaebamismenetluse ajal üksnes niivõrd, kui see on vajalik harta artikli 19 lõike 2 ja artikli 47 järgimiseks;
 - e) võtma meetmeid tagamaks, et õiguskaitsevahendit saab kasutada ka kolmandast riigist, eelkõige asjakohase õigusliku esindamise kaudu ja kasutades uuenduslikke vahendeid, nagu videokonverentsid, tingimusel et järgitakse õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja direktiivi 2008/115/EÜ artiklit 5.
5. Kiirema tagasisaatmise tagamiseks liikmesriigi välispiiri läheduses peaksid liikmesriigid:
 - a) looma mobiilsed tugirühmad, mis koondavad kõiki vabatahtliku ja sunniviisilise tagasipöördumise eest vastutavaid pädevaid asutusi ning asjaomaseid tugiteenuseid, sealhulgas tõlke, tervishoiuteenistusi, õigusnõustamist ja sotsiaaltöötajaid;
 - b) looma välispiiriala läheduses piisavad rajatised (eelkõige lastele ja peredele), kus kolmandate riikide kodanikke kuni tagasisaatmiseni majutada, järgides inimväärikust ja hartas sätestatud põhiõigusi, sealhulgas õigust era- ja perekonnaelule, ning mittediskrimineerimise põhimõtet;
 - c) kasutama vajaduse korral täielikult ära kiirendatud menetlusi, mis on sätestatud liidu või liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel sõlmitud tagasivõtulepingutes, ja järgima samal ajal menetluslikke tagatisi kooskõlas eelkõige harta artikliga 47;
 - d) kui tagasisaatmist ei ole võimalik viivitamata täide viia, sisestama kooskõlas määruse (EL) 2018/1860 artikli 3 lõigetega 1 ja 2 Schengeni infosüsteemi tagasisaatmist käsitleva hoiatusteate.
6. Liikmesriigid peaksid kasutama võimalikult suures ulatuses Frontexi antavat tuge, mille hulka kuuluvad operatiivtugi, mida pakutakse riiklikele ametiasutustele, abi tagasipöördujate tuvastamisel ja reisidokumentide hankimisel, tagasisaatmisoperatsioonide korraldamine ning vabatahtliku lahkumise ja taasintegreerimise toetamine.

Vabatahtliku tagasipöördumise stiimulid

7. Selleks et julgustada ebaseaduslikult riigis viibivaid kolmandate riikide kodanikke vabatahtlikult tagasi pöörduma, peaksid liikmesriigid looma tagasipöördumise ja taasintegreerimise nõustamisstruktuurid, et anda neile teavet ja suuniseid nii vara kui võimalik ning suunata nad osalema toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmis. Liikmesriigid peaksid tagama, et teavet tagasisaatmise kohta antakse ka varjupaigamenetluse käigus, sest rahvusvahelise kaitse taotluse tagasilükkamise võimalik tulemus on tagasisaatmine.
8. Peale selle peaksid liikmesriigid:
 - a) kaaluma võimalust loobuda sisenemiskeelu kehtestamisest kolmandate riikide kodanikele, kes teevad pädevate asutustega koostööd ja osalevad toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise programmis, ilma et see piiraks direktiivi 2008/115/EÜ artikli 11 lõike 1 kohaldamist; sellistel juhtudel peaksid liikmesriigid kooskõlas direktiivi 2008/115/EÜ artikli 7 lõikega 2 pikendama vajaduse korral vabatahtliku lahkumise tähtaega;

- b) nägema kolmandate riikide kodanikele ette kergesti kättesaadava ja praktikas toimiva menetluse, mille kohaselt taotleda sisenemiskeelu tühistamist, peatamist või lühendamist juhul, kui kolmanda riigi kodanik, kelle suhtes kohaldatakse sisenemiskeeldu, on lahkunud täielikult tagasisaatmisotsust täites liikmesriigi territooriumilt vabatahtlikuks lahkumiseks antud tähtaja jooksul kooskõlas direktiivi 2008/115/EÜ artikli 11 lõikega 3.

Terviklik lähenemisviis põgenemisele

9. Ühtlustatud ja kooskõlastatud protsessi loomiseks peaksid liikmesriigid nägema ette tervikliku lähenemisviisi, mis hõlmab järgmisi olulisemaid vahendeid põgenemisohu hindamiseks ja vältimiseks:
- a) objektiivsed kriteeriumid põgenemisohu olemasolu hindamiseks igal üksikjuhul;
 - b) tõhusad alternatiivid kinnipidamisele, mis vastaksid põgenemisohu tasemele ja konkreetsetele asjaoludele;
 - c) kinnipidamise kasutamine viimase abinõuna ja võimalikult lühikeseks ajaks kooskõlas direktiivi 2008/115/EÜ artikliga 15 ja harta artikliga 6.
10. Selleks et hinnata igal üksikjuhul põhjusi, mis annavad alust arvata, et kolmanda riigi kodanik, kelle suhtes kohaldatakse tagasisaatmismenetlust, võib põgeneda direktiivi 2008/115/EÜ artikli 3 punkti 7 tähenduses, peaksid liikmesriigid nägema oma õiguses ette objektiivsed asjaolud ja kriteeriumid, millele on viidatud soovitusel (EL) 2017/432 punktides 15 ja 16. Liikmesriigid peaksid nägema kinnipidamisele ette mitmesugused alternatiivid, millega tulemuslikult vältida ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike põgenemist, ja võtavad arvesse asjaomaste isikute konkreetset olukorda. Liikmesriigid peaksid kehtestama asjakohased menetlused tagamaks, et kolmandate riikide kodanikud järgivad neid meetmeid. Ette tuleks näha tõhusad, kuid kinnipidamisest leebemad sunnimeetmed, mille hulka võivad kuuluda:
- a) kohustus teavitada pädevaid asutusi korrapäraselt teatava aja tagant, mille pikkus võib sõltuvalt põgenemisohu tasemest ulatuda vähemalt korrast ööpäevas kuni korrani nädalas;
 - b) kohustus loovutada pass, reisidokument või isikut tõendav dokument pädevatele asutustele;
 - c) kohustus elada ametiasutuste määratud kohas, näiteks isiklikus elukohas, varjupaigas või spetsiaalses keskkuses;
 - d) kohustus teatada pädevatele asutustele kodune aadress, sealhulgas selle mis tahes muudatustest;
 - e) piisava rahalise tagatise määramine ja
 - f) uuendusliku tehnoloogia kasutamine.
11. Liikmesriigid peaksid tagama, et kinnipidamissuutlikkus vastab tegelikele vajadustele, võttes arvesse nende ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike arvu, kelle suhtes on tehtud tagasisaatmisotsus, ja nende isikute hinnangulist arvu, kes keskpika perioodi jooksul eeldatavasti tagasi saadetakse.

Rakendamine, seire ja aruandlus

12. Käesoleva soovitusel rakendamisel peaksid liikmesriigid täiel määral kasutama kogu liidu tasandil antavat tuge, mille hulka kuuluvad muu hulgas:
- a) ELi tagasisaatmiskoordinaatori ja kõrgetasemelise tagasisaatmisvõrgustiku tugi;
 - b) pädevate liidu ametite, eelkõige Frontexi, Euroopa Liidu Varjupaigaameti, eu-LISA ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti tugi;
 - c) tagasisaatmisküsimustega tegelevates liidu võrgustikes ja rühmades kogutud ja vahetatud eksperditeadmised ja teave.
13. Käesoleva soovitusel rakendamise jälgimiseks peaksid liikmesriigid esitama komisjonile igal aastal aruande, mis sisaldab muu hulgas teiste liikmesriikide vastastikku tunnustatud tagasisaatmisotsuste arvu.

Brüssel, 16. märts 2023

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Ylva JOHANSSON
